

ЈЕДАН ПОГЛЕД НА *ЕТИКУ У НАУЦИ И КУЛТУРИ*
Међународна Научна Конференција, Београд,
25. и 26. септембар 2009. године

Адам Софронијевић*

Универзитетска библиотека „Светозар Марковић”, Београд

Филолошки факултет Универзитета у Београду био је домаћин осам међународних научних конференција у протеклих девет година. По традицији конференција се одржава крајем септембра или почетком октобра, а такође по традицији, велики број институција, домаћих и иностраних, учествује у организацији конференције. Поред Филолошког факултета у организацији овогодишње конференције учествовали су: Емпорија универзитет, САД, Хачетепе универзитет, Турска, Универзитетска библиотека “Светозар Марковић”, Библиотека Матице Српске и Библиотека града Београда. Врло вредну помоћ у организовању овогодишње конференције пружили су: Амбасада САД, Београд, Гете институт, Београд, Министарство за науку и технолошки развој Владе Републике Србије и Универзитет у Београду. Професорка Александра Вранеш била је централна личност свих организационих актив-

ности везаних за овогодишњу конференцију, као што је то била и приликом организовања претходних конференција.

Ове године конференција је одржана у Сали хероја Филолошког факултета где је 28 говорника, током два дана трајања конференције, привукло велику пажњу публике. Конференцију је отворио Проф. др Слободан Јанковић, помоћник министра у Министарству просвете Владе Републике Србије, научним саопштењем *Краће напомене о односу етике, науке и културе*. Током дводневног програма конференције публика и говорници учествовали су у размени мисли и идеја о етици у науци, култури и пре свега библиотекарству.

Представићемо неке од тема везаних за ову конференцију кроз разговоре са двоје иностраних учесника конференције: госпођом Марго Баргер и господином Брајаном Розенблумом.

* sofronijevic@unilib.bg.ac.rs

Госпођа Баргер је руководилац Одељења за електронско издаваштво у Државној и универзитетској библиотеци у Гетингену и активна је промотерка иницијативе за Отворени приступ. Господин Розенблум је библиотекар задужен за академске дигиталне иницијативе у библиотеци Државног универзитета у Канзасу и у тој функцији је одговоран за администрацију, продукцију и доступност дигиталних иницијатива и академских комуникација за које обезбеђује подршку.

Разговор са госпођом Баргер

А.С: Како сте сазнали за конференцију и како сте одлучили да учествујете?

М.Б: Позив да одржим излагање о Отвореном приступу упутила ми је г-ђа Бетина Раднер испред Гете института из Београда. На Интернету нисам успела да нађем информације о конференцији. Иако је било тешко ускладити пословне и породичне обавезе да бих могла да одсуствујем четири дана одлучила сам да дођем у Београд. Један разлог је свакако радозналост у односу на мени непознату културу, пошто никада раније нисам била у некој земљи бивше Југославије. Други разлог је тај што моја библиотека активно промовише Отворени приступ и ја сам осетила потребу да стечена искуства поделим са учесницима ове конференције.

А.С: Молим Вас реците нам нешто више о библиотеци и универзитету са кога долазите.

М.Б: Државна и универзитетска библиотека у Гетингену је једна од највећих истраживачких библиотека на немачком говорном

подручју. Она пружа услуге за око 23.000 студената и остварује блиску сарадњу са Друштвом Макс Планк. Библиотека је позната по својој богатој колекцији везаној за прошлост, као и посебним тематским колекцијама као што су шумарство, англо-америчка историја, чиста математика и друге. У библиотеци ради један од два немачка националан центра за дигитализацију, а библиотека је партнер у неколико националних и интернационалних истраживачких и развојних пројеката. Теме за које су везани истраживање и развој обухватају дигитализацију постојећих издања, електронско издаваштво, информациону инфраструктуру и хуманистичке науке у електронском окружењу. Више статистичких података о библиотеци можете пронаћи на www.sub.uni-goettingen.de/ebene_1/wir/stat/stat_2008.html.en

А.С: Које су ваше главне одговорности везане за рад у библиотеци?

М.Б: Ја сам руководилац Одељења за електронско издаваштво које има 17 запослених. Ми обезбеђујемо пружање услуга за универзитет, од који су неке подршка за политику Отвореног приступа, функционисање издавачке делатности универзитета, функционисање дигиталног репозиторијума и репозиторијума електронских теза. Ове услуге обезбеђујемо захваљујући финансирању које добијамо за неколико пројеката истраживања и развоја у области електронског издаваштва.

А.С: Како бисте описали могућности за ауторе да објављују радове у часописима који су у отвореном приступу на универзитету са кога долазите?

М.Б: У циљу стварања нових могућности за приступ информацијама, како за истраживаче, тако и за студенте, Универзитет у Гетингену подржава издавачке иницијативе Отвореног приступа. Главна активност коју

Универзитет у Гетингену спроводи да би подржао ове иницијативе је склапање споразума са издавачким кућама, чиме се аутори ослобађају финансијских обавеза, а обезбеђује се централизовано и економично трошење средстава. Реализовани су уговори са следећим издавачима: BioMed Central, Copernicus Publications, New Journal of Physics и Springer-Verlag. У припреми је потписивање уговора који ће обезбедити објављивање радова у Отвореном приступу у часописима Nucleic Acids Research и Proceedings of the National Academy of Sciences.

А.С: Молим Вас поделите са нама Вашу визију приступа научним информацијама и високошколског библиотекарства будућности.

М.Б: Комуникација у науци доживљава фундаменталне промене. Није само у питању чињеница да је Интернет променио количину научних информација и поспешио брзину комуникације. Ова технологија мења начин на који се спроводе истраживања и имаће дугорочно утицаја на наш начин размишљања и систем вредности. Слободан проток информација је предуслов да се ова технологија користи на мирољубив и позитиван начин. Међутим, пошто је слободан проток информација у супротности са агресивним максимизирањем профита ми ћемо се и у будућности суочавати са конфликтима око права на приступ садржајима. Улогу библиотекарства видим у дефинисању потреба различитих група које имају интерес у ланцу вредности везаном за научне информације кроз преговоре и истовременој заштити интереса целог друштва и одбрани заједничких добара од даље комерцијализације.

А.С: Ваши коначни утисци о конференцији и посети Србији.

М.Б: Конференција одржана у Србији за мене је била врло инспиративна. Немачка свакако има један од најнапреднијих би-

блиотечких система на свету који је део демократског друштва које функционише. Рад на Отвореном приступу у Немачкој је веома усавршен што нам омогућава да се детаљније бавимо и мањим техничким изазовима као што је аутоматски избор кључних речи. Кроз овакав приступ понекад губимо из вида друштвене и културне последице примене нове технологије у области науке. Стога сам ја веома импресионирана Србима које сам срела, који морају да превазилазе различите препреке да би могли да остварују подршку научном систему. Чини ми се да велики број добро информисаних и врхунски образованих чланова академске заједнице у Србији посвећују своју енергију томе да се научни систем у Србији покрене ка будућности.

Разговор са господином Розенблумом

А.С: Како сте сазнали за конференцију и како сте одлучили да учествујете?

Б.Р: Позив да учествујем на конференцији као говорник добио сам од амбасаде САД из Београда. Учествовао сам на библиотекарским конференцијама у Софији, Бугарска 2006. и 2008. године, и веома сам заинтересован да сазнам што више о библиотекама у овом региону, тако да сам позив одмах прихватио.

А.С: Молим Вас реците нам нешто више о библиотеци и универзитету са кога долазите.

Б.Р: Универзитет у Канзасу је државни истраживачки универзитет средње величине, који се налази у самом географском центру САД и има око 30.000 уписаних студената.

Наш библиотечки систем садржи око 4,5 милиона докумената. Више информација о библиотеци и универзитету можете пронаћи на www.lib.ku.edu и www.ku.edu.

А.С: Које су ваше главне одговорности везане за рад у библиотеци?

Б.Р: Као "библиотекар за академске дигиталне иницијативе" сарађујем са факултетима на целом универзитету и помажем им да унапреде своје дигиталне пројекте и издавачке активности. Конкретније, помажем у промоцији нашег институционалног репозиторијума KU ScholarWorks и сарађујем са уредницима часописа које издају факултети да бих им помогао да њихови часописи постану доступни путем Интернета. Више детаља о ономе што ја радим можете пронаћи на <http://kuscholarworks.ku.edu> и <http://journals.ku.edu>.

А.С: Како бисте описали могућности за ауторе да објављују радове у часописима који су у отвореном приступу на универзитету са кога долазите?

Б.Р: Универзитет у Канзасу је већ дуго времена активан промотер Отвореног приступа. Наш институционални репозиторијум смо покренули 2005. године и помогли да неколико часописа у издању универзитета постане доступно путем Интернета. Поред овога, сарађујемо са неколико чланова академске заједнице на универзитету како бисмо им помогли да њихове научне монографије постану доступне путем Интернета. Од наших нових иницијатива, најзначајнија је она из маја 2009. године, која је довела до тога да Универзитет у Канзасу постане први државни универзитет у САД који је усвојио политику о Отвореном приступу на нивоу универзитета. Током наредне године радићемо на примени ове политике

у пракси како бисмо учинили да сви научни чланци објављени на Универзитету у Канзасу буду слободно доступни путем Интернета.

А.С: Молим Вас поделите са нама Вашу визију приступа научним информацијама и високошколског библиотекарства будућности.

Б.Р: Узлет издаваштва на Интернету може да олакша дистрибуцију научног рада широм планете и на тај начин да помогне у ширењу и увећавању утицаја који истраживање и развој имају на светском нивоу. Отворени приступ представља модел издаваштва који користи ове потенцијале Интернета и тако чини резултате научног рада доступним сваком кориснику без икаквих препрека и ограничења. Пошто је мисија високошколских библиотека повезивање корисника са информацијама, оне би требало да размотре начине на које могу да помогну овакве издавачке моделе и тако учине да што више корисника може да приушти информације и да им приступи.

А.С: Ваши коначни утисци о конференцији и посети Србији.

Б.Р: Ово је била моја прва посета Србији и одлична прилика да упознам колеге и сагледам проблеме и изазове са којима се суочавају библиотеке овде. Снажан утисак на мене су оставиле неке од активности које се овде спроводе, посебно у вези објављивања научних часописа у Отвореном приступу. Сматрам да су изазови који стоје пред америчким и српским библиотекарима слични – наш највећи изазов не представљају технички проблеми већ рад на организационим променама и успостављању одређених модела понашања. Српски библиотекари које сам упознао су на диван начин предани свом послу и одлични су домаћини, па се унапред радујем некој новој могућности да поново дођем овде.